

ملک درستان

صیغہ ۱

صاحب امتیاز و مدیر مسئول و سر محرر
مصطفی پاشامحرر تورکی
و بقیہ جامیبوداخل شہر ولو بدل آونہ
۳ مانک دو ۶ مانک چوار
سالیکی ۸ روپیہ یہ

ملک درستان

محرر کوردی و فارسی
علی کمال و م نوریاعلاآت بدپرک
۳ آنہ دہ سینریت
بوہمو شتیک مراجعت
بہ صاحب امتیاز اگریبوخارج اجرت بوسطہ
علاوہ دہ کری(زمان گورزو رم رابوردو ایستا پالوان علمہ)
(سلاح دستہ صنعت بارقہ تیغ و سنان علمہ)

سایمانی

۲ آگستوس
۱۹۲۲علمی ، اجتماعی ، ادبی ، غزنیہ یکی حر و سر بست ملی بہ
ہفتہ جاریک دردیچی

نسخہ یکی بہ ۲ آنہ دہ فروشری

سال ۱ شماره ۶ [دو شمر] ۲۶ محرم ۱۳۴۱ ۱۸ ایلول ۱۹۲۲

لوا کہ عبارت بی له مصطفی پاشا ، حمہ آقای عبدالرحمن
آقا ، عبدالفتاح چلی ، مجید افندی حاجی رسول آقا
وله اشرف احمدیک توفیقیک بہ تذکرہ له طرف حکم
سیاسی یہ وہ بوجیکای طیارہ کان کہ له کنارشارہ دعوت
کران ذاتاً روزیک له وہ پیش شش طیارہ کورہ ہاتبو
ام زاتانہ له زیرچادریک دا گردبونہ وہ اطراف موع
طیارہ بہ زنجیرہ نوبچی عسکر محافظہ کرابو له اہالی
مملکت بوسیر جیکی غفیر وستابون له ہیج لایکہ وہ بہ
قدر ذریک آثار بی تراکتی نبو .

// حکم سیاسی میجر کولدمیت متوجہ بہ ہومون
وتی (بنا بہ امریک کہ له بغدادہ وہ له مندوب سام
ورم کرتوہ ایستا سلیمانی تخیلہ دکن ، عسکر ، پولد
اسلحہ ، جیخانہ ، پارہ ، ارزاق و ساثرہ ہو له جی
خویانا ترکان کرد . بو ادارہ خوتان فکر بکہ وہ وہ
امہ کلیدی خزینہ یہ تسلیم بہ کی بکم وتی کی بہ رئیس
مجلسستان انتخاب دکن ہو حاضرین وتیان جناب

دہ ترسم ای وطن ہرم نہینم بختیاری تو
ہای پہلوی کہی بی بہ مسر کردا بنیشی تو
ہمو قومی بہ دولت بو کچی کردان له کل یکتر
خریکی شورشن یارب و کو گورکان له کل یکتر
براین اتفاقی کاین خریکی کار خومان بین
نہ کو تا روز محشر دی اسیر قوم دیگر بین
برا کرمانج و کرد و لورہمو یک بین له کل زازا
کہ ایہ پہلوی اصالین بزانی اہل اوروپا
صلاح الدین ایوبی له پشدر ہاتو چو تا شام
لہ برچی ایہ ایستاکہ بلین ہر نوکری چاکہ
بزانی جولکہ وارمن بہ دولت بون کچی ایہ
داین ہر نوکری چاکہ له ہومان نوکری چاکہ
بہ قول مفسد و بدگو له کل یک تیک مچن ایتر
اگرہم ہندہ گونگرن بہ مردن چن له ژین چاتر

// بداوت انقلاب و انتباہ بو کردان
روزی ۵ ایلول ۹۲۲ صبجینی زو جناب جلالآب
حفید زادہ شیخ عبدالقادر افندی له کل اعضای مجلس

اطراف شاردن آسایش محافظه کرا . روز دوم
هموند کریم فتح بك محمد ابن آغاى فقه قادر له كل
فقه محمد حاجى كه رئيس رشونده له كل كوراني كاك
عبدالله عز تر خاله و اتباعيان داخل سايماني بون .

جناب سياد تمام حاكم سنكاو شيخ عبدالقادر افندى
ورمخدوم محترمي جناب شيخ مصطفى له كل اتباع و
اعوانيان له پيشتر ذاتا وارد سايماني و مشغولى محافظه
امن و آسایش بو بون .

روزی ۳ یم که روزی جمعه بو وله بين بعضی اهالی داو
با خصوص له افواه هموندگان دا که له طرف رانیه وه هاتبونه وه
هاتنی عسکریکی بی شمار ترك له كل طوپ و مترالیوز و
سواریکی زور که له دوکانه وه دین بو سايماني دورانی
دکرد کچی اهالی سلطانی و همو کورستان سبب به رابطه
دینی یه وه له آوازه هاتنی اوردوی ترك ممتون بونیار
طبیعی یه فقط شایان تعجب اوانه له مقابل او خده تانه
که بویانه بو انگلیس نایل ثروت و اکرام
بون وله زمان انگلیسدا خویان به
مقربین و فداکاران حکومت بریتانیا نشان ددا و روزه
بو ستر ماسیق احوال خویان له ملت و یا بو انتقام له
معارضانیان و بوامه که اگر حکومتیکی کردی یا خود تری
تشکل بکاله میشدا بو خویان جی يك بکن به درجه يك بون
هر کس باوری نکر دایه به هاتن «شستا هزار موجود پیاده
و سوارى و هزاران طوپ و مترالیوز تری و یا خود
به دلیکی صاف بی و تیه کوراله کورین تو خدا با ایمه بیش بی زانین
ایتراو بدخواهانه، اودشمن هم وطنانه او منفعت پرستانه به
جهلایان دوت (تماشا کن فلان اصلاحی ناوی، حظ به کاور
ده کن به هاتن ترك ناکن) و هم فکری خویان بو اختلال
تشویق ده کرد لو وخته داو که نو یژی جمعه تو او بو به امر
جناب شيخ قادر افندى وجوه و اعیان وه نوران ممالک
له درو زوری دایره سیاسى دابه از دحا میکی عظیم اجتماعیان

شيخ قادر افندى ایستا مناسبه فقط لازمه ساعت اول
جناب شيخ محمود افندى بینه وه ایره تا اداره امور
تأمین بکری له سر امره کالی گفتگو بو و له طرف
اعضاکان بعضی سوال و جواب کرا حاکم سیاسى له
جواب همودا هر امه ی دووت (وقت قصه نیه ایمه
ایستادروین ایوه فکر اداره خوتان بکن مجلسان
همه، اعضاکان حاضرین، مادام که شيخ عبدالقادر
افندى تان به رئيس مجلس قبول کرد و اعتمادتان بی
همه بور اداره همو امورتان، بو محافظه آسایشان به
قراری مجلس ایش بکن ایمه بموجب اس قطنی که
ورمان گرتووه هرچی مأمور انگلیسه دبی سايماني
تخایه بکات،) پاش ام قصانه حاکم سیاسى خوی و
معاون و قوماندان عسکرى انگلیس له كل حاضرین
وداعیل کرد و هیئت جی طیاره ترك کرد و عودتیان
کرده وه بو شار له پاش امه مأموران انگلیس به طیاره
دستیان کرد به حرکت ام ملاقات و ختام رو بین انگلیسه
له ساعت یکی روزه وه هتا ساعت شش روز درامی کرد
فقط ام تاخره بو انتظار هاتن میجر نویل حاکم سیاسى
البحه و مناطیق جاف بو . که او نه ات امان حرکتیان
کرد . اعضاکان مجلس له زیر ریاست جناب شيخ
عبدالقادر افندى دا هر او روزه ساعت له پنج له
دائرة حکومتدا کرد بونه وه چونکه امنیت به انتظام
عسکره که بو له طرف مصطفى پاشاره تنیبات و خطرات
لازمه به هیئت عسکریه کرا همو ضابطان و عسکر
هتا تشکل حکومتیک لازم بو محافظه ملت و وطن
و علی الخصوص بو اسلحه و جیبانه و خزینه همو
عهد و مذاقمان کرد . بو شو و روز دوریه و سائره
ترتیب کرا هر او روزه انتظام و همت عسکریه و
فطانت ضابطه کاسیان مشهور عامه بو و له داخل و

کردبو و تذکر ۳ مسئله ده کرا - که بو ام ۳ مسئله به
 هر کس به اجتهاد خوی به نو - یی یا خود بزبان فقط
 آشکارا هر فکری بیاب بکا قطعاً له یکنری دلیکرو
 درحق به يك ابداء مغلوب اغراض شخصیة بین - و
 همو به قرار اکثریت تابع بین بوا مه صد دفعه به قرآن
 و به آیات سونند خورا بو له پیش ام سوننده بشدا هر
 او روزه که انکلیسه کان سلیمانان تخلیه کرد به قرار مجلس
 که چند کسیکی نرله وجوه مملکت له خارج اعضایان منتخبه
 ملی لمصلحت احضار کرا بون تأمین نامه يك یان نویی و
 امضایان کرد کس لکل کس غرض شخصی تعقیب نکات
 و صرف بو منافع ملت و وطن سعی بکری و له بینا هیچ
 هیچ تحریکاتی نیی - له پیش شروع ام مذاکره به دا
 جناب شیخ قادر افندی اکل اعتنا بو خلافت اسلامیة
 به قومیت و ملیت بعضی کلمات معقوله بیان

ار ۳ مسئله به که مذاکره کرا امانه بون

- ۱- تشکیل حکومت بو کردستان
  - ۲- قبول و استقبال کردن عسکر ترک
  - ۳- هر کس ده به وی آرزو کردنی حکومت انکلیس بصراحت و وطن
- اوانه که له سونند و تأییداتی که ذکرمان کرد مشرک
 بون هیچیان به صراحت قصه بیکیان نده کرد - فقط
 بو امه که افکار وجوه و اشراف و منوران له نظریار
 و اغیاردا معلوم بیی و اکثریت بزاری له طرف مصطفی
 پاشاوه دفتری طلب کرا که هر کس فکر واجتهاد خوی
 بنوسی تا امضایان معلوم و جمع بکری و اوی نویی
 نازانی بواسطه و عثمانی ثبت دفتر بکا ام تکلیفاته هیچ
 قائده مند نبو حاکم قضا رضا بك که له زمان انکلزدا له
 انتصاب به جمعیت کردستان تحویرا استعفا کردبو و
 لم روزانه دا یعنی له پاش رویی انکلیس بنا له سر شایعه
 هانی ۸ هزار عسکر ترک له نظر بعضی اشخاصدا

خوی زور به طرفدار ترك خواهشگر نشان ددا هلسایه
 مرپی وتی (اسر کاغذ بو حی بنوسن حج نس طرفدوی
 هانته وه انکلیسه دس هاری بزانی) نتیجه يك
 حاصل نبو .

پاشا دیسان هر رضا بك به آوازیکی بلند وتی
 (کی کردی دوی دس هلبری) غیر خوی و چند
 کسیکی محدود نیی به جاری گوره و پچوک به شدت
 دس یان کرد به ام آوازه به (له کل خلافت و اسلامیت
 معلومه هر بزی کردستان حکومت کردستان) و به
 جاری چپله یان لی دا و له حسرتدا آو له چاویان دهات
 و وتیان حکومت ملی مان دوی ، حکومت کردستانان
 دوی . پاشا رضا بك وتی من هیشتا سؤالم تو او
 نکر دوه .

مصطفی پاشا بو وقته دا چونکه له مجلس درجونی

لازم نیی بو له نویی مسئله بیان کرد فکر خورم

بلی و وتی ملام که له سر کاغذ فکر نانومری اکثریت
 چلون معلوم ده بی فکری من له کل رابطه خلافت و
 اسلامیت بو سلامت وطن تشکیل حکومت ملی کردی به
 هر کس فکری لم مرکز ده ایله به آشکار بیلی و یا بنوسی
 له کل امه هر چی معتبران و منوران کردستان و حاضران
 بون غیر ۳ ، ۴ کس همو بجاریک ام فکره یان پسند
 و به آوازه مسروریتبانه دائره کایان پر کرد . له سر امه
 رضا بك وتی (امانه مندالان به قصه امانه چون
 ده بی) مصطفی پاشا له جوابی دا وتی تو بوچی فکری
 خوت به موافق قرار نانوسی یاخو به آشکار نایلی
 دوسه یکی تر وتیان امه به آشکاری نابی بیان بکری و
 اسمی ایله له سر دفتر و کاغذ نابی بنوسری . جناب
 حفیدزاده سید عبد الله افندی هر چند کاغذ و دفتری
 هینایه پیشه وه و تکلیفی نویی فرمو فایده ی نبو .
 له ام انشایه دا کابرایکی روته له به واسطه قومیسر

حلمی افندی به وه تقدیم به مجلس کرا . و وتی
 قصه له ام پیاره ورگرن زور مهمه . کابرا که وتی :
 (ار ایسته لشکر یکی زوری ترک طاقم طاقم ، طابور
 طابور پیاده و سواری گیشته شیوی آودار که تریکی
 شاره خوم چار . کوت هانوم خبر بدهم .) له سر امه
 جمعیت بلا بونوه و هاتنه دره وه هتا بزنان ام لشکره
 چیه مصطفی پاشا بو محافظه آسایش مملکت و اتخاذ
 ترتیبات به عسکره کان امری کرد له ژیر نوماند
 ضابطان خویندا گرد بینه وه هتا معلوم بی چیه . له
 ام وختهدا مصطفی پاشا له طرف کریم بک فتاح بک
 رئیس هموند و اعوانی به وه کتوبر گیرا و هر لو
 آهدا و لو جیکه یهدا قومیسر حلمی افندی که له کل
 چند پولیسیک نزدیک کریم بک بون مصطفی پاشایان
 زور برد و حسابان کرد .

له سر امه ی که مصطفی پاشا حبس کرا - و
 حبس کردن ام ذاته بی معلومات رئیس مجلس ملی بو
 که اسبابی له نسخه آتیه ده بیژری همو اشراف صاحب
 حمیت و همو منوران مملکت کوتنه تلاشه وه نزدیک بو
 که کلی وقوعات غیر مرضیه رو بندا جناب شیخ عبدالقادر
 افندی مدیر سنکا و له کل شیخ مصطفی افندی مخدومی
 جهد و جدی کلیان کرد الحمد لله بی امه ی که وقوعاتی
 رو بندا هر او روزه ایواری برابو و پاشای مشار آیه له
 بردم سر دا له طرف جمع غفیر منوران و وطنپروران به
 شاده انییکی عظیم استقبال کرا له پاشا هر او شوه له
 طرف عسکری و پولیسیه وه انتظام و ترتیبی باش
 دامزرا مملکت کوته حالی آسایش و سکونه وه و
 الحمد لله ایستا احوال چا که . ام خبر مصطفی پاشایه که
 گیشته رؤسا و بکراده کان جف و بشدر بو همویان
 موجب اسف . که امه چه ممایک وجه بحر بکانی بوه
 مابندی هیه

پیروی عاقل فرصت له دس نادا
 وارسته عرض و ایضاحه که حکومت عثمانی له
 پیشدا عشق-یرتیکي چوا صد مالی بون له ترکسته نه وه
 هجرتیان کرد له آخریا له سایه سعی و اتفاق خوینده وه
 بون به او حکومته عظیمه که چند مالکیان داگیر کردو
 شرق و غربیان هینایه لرزه .
 له هموکسه وه معلومه که صرب ، قره طاغ ، یونان ،
 ارناود نفوسیان یینج یکیکی نفوس کرد نانی له کل
 امیشدا هر یکی حکومتیکی سر به خون و مهرچی بوخویان
 چاک بی دیکن .
 ملت کرد له کل امیشدا که امر و صاحب نوملیون
 نفوس زیاتره هتا ایستا هیچ نام و نشانیکی نبوه .
 لبر امه که له امویش له ژیر دست اجانب دا بوه بو
 اسبقی معذرت قبول اگری اما بود و اروزمان اسک
 فکری بکینه وه بوخومان ناولک پیدا نکین و مروها
 بی ناو بی نینه وه نسل آتی به نفرین ناومان ابن و لناو
 مال سارهدا تعیب اکرین .
 تماشا بکین چندسال لمویش له ژور یکی تاریکدا
 به دزی به وه نمان ده رانی ام قصانه له کل محرم یکی
 اسرار خومانان بکین امر و خدا ام فرصته ی دس
 خستون که ام افکاره اتوانین بکینه سر کاغذ و له
 غزته دا بی نوسین و بلاوی بکینه وه - هیچ مانع و
 محذور له میدانا نیه .
 اگر ام فرصته له دس بدری دیت له همو قومی
 کمتر و بی شرف ترین .
 من که یککم له افراد ام مته به ناموس و شرف
 خوم عهد و پیمان کرده که اکر لناو ام قوم نجیب
 کرده دا حریت مانه نه دوزم وه و ام فرصته لدست
 بدری تا امینم سیاپوش بم و لناو ام قومهدا برومه

دروه و اوامی که دین به مانع ام حسیات ملیه به خدا
قهری بکا .

حشمت . عد لقادر

دیسان سردار نصرت :

(سمکو) اسماعیل خان

بنا به اخبار یکی تازه که له بانه وه ورکراوه جناب
اسماعیل خان (سمکو) له پاش امه که مقر خوی یعنی
(جاری) ترک و تحصنی به موقع منبع شاخان سومای
ولش کریکی عجم بیشمار چاری و اطرافیان همو امتیلا
و یغما کرد سمکو چند روزی ام احواله سیر و تماشا و
هم وسله وه عجمکانی اغزال و تدارکانی خویشی اجمال
دکرد پاش ام استحضارانه شویک به مرلش کرجمدا
شیدخونیکی ماهرانه کرد و به رواپتیکی موثوقه قویب
پیدجهزار نفر تلفیات و برینداری به آوردوی عجم دا و
له پاش امیدش بو اطراف تعمیمی نوسی که حسب
الانسانیه هر کس و هر عشیرتیکی کرد به قدر امکان
خوی بو آفن و دفن او عجمانه معاونت نقدیهی طلب
کودله سر ام غالبیهش دیسان جناب
(سمکو) عودتی بو جاری مناسب ندیوه
وله کل ترتیبیکی مخصوصه خوی مشغوله بزاین تا ام
حمله دوه بو کوی به والحاصل جناب سمکو دیسان
غالبه ایبه زانا تا ایستا به مغلوبیتی او چونکه به راستی
باورمان نکردهو هر بحث غالبیتی او مان ده نوسی و
انشالله هیچ کوردیک لسر حق مغلوب نابی وله خدا
نما ده کین کدام اختلاف و منازعاته له بین کردان یعنی
قوم بهلوی و عجمدایه به زوی مبدل خیر بی تاله هر
دو طرف نوع بنی بشر و مسلمانان ایتضروردیده نین
چونکه کورد بو ایبه چند مطلوبه دوستی همو ایران و
عجمان که خاندان محترم و منوران به قیمتی زوره بو
ایمه اونده به قیمت و پی و بسته .

بشارت بی دلین سمکو هجومی کرده سر ایران
بلاوه کرد عجم تیکچون و کوریوی له برشیران
شیدخونیکی مردانه شکاک و هر کبان کردی
ببندی کرد بحمد الله کلاه و طبله کردان
دسا کوردان فداتان بم همو هاسن به یکجاره
نتیجه ام شمره خیره که استقلاله بو کردان

رو به قبله دست به سینه بو کویتن چاوهری
کورد و گوران هر دلین یارب محمود بیتوه

[بگزادان جاف]

بگزادان جاف که به وطن پروری و سعی و کوشش
بو ترقی معارف و تنویر انبای وطن منسپورن بو
معاونت جمعیت کردستان که خادم معارفه تحریرا و
شفاهاً درعهده بون که به همو نوعی دریغ همت
نه فرمون . و محضا به بیستنی امهی که تشبث کراوه
بناوی جمعیت کردستانهوه ماکینهیکی چاپ جلب بگری
و کوله زیرهوه نوسراوه تمهد و امضایان داوه که
معاونت بفرمون .

روپیه

۴۵۰ جناب عبدالکریم بک رئیس جاف

۴۵۰ جناب احمد مختار بک قائم مقام البجه

۱۰۰ جناب عزت بک عثمان پاشا

و علاوه امه دیسان تعهدیان کرد که له البجه له
همو بگزادان جوی جوی مقدار یکی کلی اعانه بو ام
ماکنه چاپه کرد بکنه وه و بیترین .
لم خصوصه وه بناو عموم جمعیت کردستانه وه
عرض تشکر و بیان محمدرت له امرا و بگزادان جاف
اکین - و امیدمان هیبه که سناتراشرف کردستان
له ام امری خیره دا اشتراک بفرمون . ناو جمعیتندان

سایا پیش که تعهد بان بوام اعانه به فرموده له امه و پاش
دومری بانك كردستان

مامه ان انگلیز

و کو بدستورمانه ماموران و هیئت مسکری انگلیز
له سلیمانیه وه چون او کرکوک نازانین فکریان چالونه
بانك كردستان

من پریشان یار کوویم

عمریکه سیه روزو پریشان کوویم
آشفتنه و کو طره خوبان کوویم
عمریکه که روزم به میل وک شوه زنگه
حسرت زده شام غریبان کوویم
عمریکه له زندان جنونا که و کوشیت
پابند غزالان اسپران کوویم
عمریکه له کنج قفس فرقت کلدای
وک بلبل دلخسته غزالخوان کوویم
عمریکه له دوی محمل لیلی و کو مجنون
خوم لیره و دل ویل بیابان کوویم
عمریکه له بو کشتن دجال حسودان
هر منتظر عیسی دوران کوویم
عمریکه دنالم به غم تووه له کرکوک
دایم و کونی سینه بر افغان کوویم
ایشم هو کریانه و کو هور بهاری
بی صرف دم غنچه خندان کوویم
پیویسته و کو قری آواره له کلشن
سرگشته دل سرو خرامان کوویم
بروانه صفت مضطربم کل شو آخو
کی پرتو آدا شمع شبستان کوویم
کی کی که له اوفق عربستانه وه روزی
هلی کل حورشید درخشان کوویم

واتی مکه دورم له تو ای صاحب خاتم
هر هدده کی بزم سلیمان کوویم
خلقینه لبر گوهر تاج سر کرده
قربان محیط عربستان کوویم
هرچن و کو بیژن که له زندان فراقام
بالله به تمای رسم دستار کوویم
عاجز مبه [بخود] که اشک و کویعقوب
نزدیکه وصال مه کنعان کوویم
بخود

اعلان رسمی

معاونتان بی کردستان روزی لی بو وه حکومت
بریتانیا له ممانک خوبا اعلانی کرده بقرار اورو یا
اداره مستقله کردستان تودیع به جناب شیخ محمودیان
کر دوه و بنیابت جناب شیخ قادر افندی تعیین کرده
و بو تحکیم حدود که کفری و کرکوک و هولیره
تثبت کر اوه . بوامه هو کردی لازمه شادی و
اعلان آزادی بکا . عبد القادر

تشریف رؤسای جاف

بو بعضی مذاکره رؤسای محترمه جاف به استقبالیك
بشرف و به تفخیم وارد سلیمانی بون . خدای تعالی
له ناو هوو عشایر دا زوات و امنور و به تدبیر
زیاد بکا . بانگ کردستان

بانك کرد وا ناوی کردستان آوا کرده
ناوی فوتاوی عمریمی ایسته داوا کرده
آفرین بوخوتو بو بانگی که دات لم عالمه
لشکری شکا نو عقلی احیا کرده
بو معارف خادمه ، مخدومی ملک ولاته
زنی قلب مؤمنه پیشی مصفا کرده
ماخدا بشنیره وه بر قوم کرد بی کسان
او کسه غنچه امید مات وا کرده
بو امید و صلی او شامه (وژنه) منتظر
هر به یاد او برینی خوی مداوا کرده

له چاپخانه حکومت له سلیمانی چاپ کرا